

AMB ELS LLIBRES A LA SANG

El compromís i la tasca de bibliotecàries com Aurora Díaz-Plaja i Teresa Rovira han servit de referent per a les generacions posteriors. Repassem un segle de bibliotecàries a través de vuit noms propis que comparteixen la passió pels llibres i la vocació de servei

N.J.S. BARCELONA

ROSA LEVERONI (1910-1985)

La poeta bibliotecària de la resistència

L'Escola de Bibliotecàries va marcar el futur de Rosa Leveroni. Allà va coincidir amb professors que li van determinar la vocació literària, com Jordi Rubió, Pere Bohigas, Ferran Soldevila i Carles Riba. Amb aquest últim, la seva relació acadèmica es va convertir en una forta amistat i durant l'exili del poeta Leveroni va ser la dipositària de les *Elegies de Bierville* i el nexa amb els nuclis resistents republicans. Abans, el 1933, va fer les pràctiques a la Biblioteca de Figueres: era la primera vegada que treballava de bibliotecària. Més tard va traslladar-se a la Biblioteca Nacional d'Espanya per elaborar la memòria de final de carrera, que va dedicar a la literatura infantil.

El mateix any que va esclatar la Guerra Civil Leveroni va començar a exercir a la Biblioteca de la Universitat Autònoma de Barcelona. En paral·lel va cursar dos anys de la carrera de filosofia i lletres. També va donar sortida al seu univers poètic amb la publicació d'*Epigrames i cançons*, amb el qual va quedar finalista del premi Joaquim Folguera. Però el final de la guerra va sacsejar la seva existència: Leveroni va perdre el lloc de treball a la biblioteca i Ferran Soldevila, amb qui mantenia una estreta relació personal, es va exiliar.

Tot i això, la bibliotecària no va girar l'esquena a les seves conviccions. El 1939 es va integrar a la resistència cultural i va continuar escrivint poemes i contes, i fent traduccions i crítica literària. La seva obra, extensa i diversa, és un nexa a la tradició de l'escriptura literària i alhora un testimoni de la seva lluita a favor de la cultura. §

JOANA RASPALL (1913-2013)

Una salvadora de llibres en català

Els primers passos de Joana Raspall en el món de les lletres van estar lligats a les biblioteques. Quan tenia 14 anys va reclamar, en un article a la revista *Claror*, la creació d'una biblioteca infantil a Sant Feliu de Llobregat. Ho va fer en plena dictadura de Primo de Rivera i va donar veu a una idea revolucionària en aquella època. Més tard va estudiar a l'Escola de Bibliotecàries i va fer les pràctiques a la Biblioteca Torras i Bages de Vilafranca del Penedès, on va treballar fins que va acabar la Guerra Civil. Durant el conflicte bèl·lic Raspall va contribuir a salvar els fons de la biblioteca de la destrucció: aprofitant que els camions de les tropes republicanes es retiraven va salvar els volums en català i els va donar a la Biblioteca de Catalunya, i així va evitar que caiguessin en mans dels soldats de Franco.

La fi de la guerra per a Raspall va suposar tancar la seva etapa com a bibliotecària i obrir les portes de la tasca lexicogràfica, malgrat la censura. Va escriure fitxes de sinònims que guardava en caps de sabates i més tard va publicar diversos diccionaris. Als anys noranta va començar a publicar poesia per a adults i va donar sortida a poemes infantils i juvenils amb regularitat per fer front així a la poca oferta d'aquest tipus de literatura. De fet, algunes de les seves obres, com *Bon dia, poesia* (1996), *Versos amics* (1998) i *Serpentines de versos* (2000), van significar per a molts infants la porta d'entrada al món de la poesia. §

AURORA DÍAZ-PLAJA

(1913-2003)

ARA

La dona que va anar al front a buscar lectors

Un temps després d'entrar a treballar a la Biblioteca de Canet, Aurora Díaz-Plaja es va adonar que els lectors li marxaven. Amb l'esclat de la Guerra Civil la bibliotecària es desesperava de veure que cada vegada tenia menys usuaris perquè se n'anaven al front. Davant d'aquesta situació, Díaz-Plaja va decidir anar a buscar els lectors i va apuntar-se al Bibliobús del Servei de Biblioteques del Front. També va plasmar les seves experiències en uns dietaris que mostren com va entrar en contacte amb els combatents del conflicte bèl·lic i amb els convalescents dels hospitals. "Des que se'n van anar els primers lectors ja hauria anat cap al front. Ara que ja no ens resta ningú, vaig a dur els llibres allà on siguin", va escriure.

Després de la guerra Díaz-Plaja es va fer càrrec de l'organització de la Biblioteca del Port, que va dirigir fins a la seva jubilació. Durant aquest llarg període va transformar un servei mínim de préstec de llibres per als mariners en una biblioteca amb espai i recursos propis. També va fer diverses incursions en el món de la literatura infantil i juvenil amb obres com *La niña de los sueños de colores* (1959) i *Laruta del sol* (1965), entre moltes altres lectures. Però el seu compromís bibliotecari no va decaure: als anys seixanta va inaugurar la primera biblioteca infantil en una zona verda, la Biblioteca Folch i Torres, ubicada al Parc de la Ciutadella de Barcelona. A més, va publicar textos teòrics sobre aquests equipaments. Fins i tot després de jubilar-se, el 1983, va continuar col·laborant en revistes, publicacions i iniciatives per impulsar la literatura infantil. §

TERESA ROVIRA

(1918-2014)

Cristina Calderer

Una bibliotecària que estimava els llibres

Els llibres van acompanyar Teresa Rovira durant tota la seva vida. Filla del periodista i polític Antoni Rovira i Virgili, l'estima que tenia per la literatura la va empènyer a apuntar-se a l'Escola de Bibliotecàries el 1936, convinguda de la seva vocació. Però la Guerra Civil va estroncar-li els estudis i la va obligar a marxar a França, on va viure durant 14 anys. L'exili no li va fer passar les ganes d'exercir de bibliotecària i el 1953 va tornar a Barcelona per reprendre la carrera a la universitat. En paral·lel va començar a treballar a la Biblioteca d'Esparreguera. Allà va establir una secció infantil separada de la dels adults, que es va convertir en el primer equipament amb aquestes característiques, i va ser conscient "de la importància que tenia la literatura infantil i juvenil del nostre país", tal com explicava ella mateixa el 2013 en una entrevista a l'ARA.

El 1958 Rovira va entrar a treballar a la Biblioteca de Catalunya, on va començar a ordenar el fons de llibres infantils i es va dedicar a investigar la literatura per als joves. Més tard va impulsar la creació d'un edifici pilot que es traduiria en les Biblioteques de Sant Pau i la Santa Creu. També es va fer càrrec de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona del 1981 al 1983. "El més important d'una bibliotecària és atendre el lector amb amabilitat. S'ha perdut una mica", deia Rovira, que defensava que qualsevol professional del sector "hauria d'estimar i conèixer els llibres". §

CARME MAYOL

(1937)

Cristina Calderer

Lligar la tradició dels anys trenta amb la innovació

Carme Mayol no va fer el camí habitual de les bibliotecàries de la seva generació. En acabar els estudis, el 1959, va entrar a treballar a Laboratoris Andreu per muntar-hi la biblioteca, en lloc de fer oposicions. D'allà va passar a exercir a Laboratoris Uriach. Durant aquesta etapa va començar a establir contactes internacionals a través de fòrums i viatges, que després va mantenir tota la seva vida professional.

Mayol va combinar aquesta feina amb la docència a l'Escola de Bibliotecàries. Allà va impartir assignatures, va escriure estudis sobre docència i va posar de manifest la funció social de les biblioteques. En assumir la direcció de l'Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer de Biblioteconomia i Documentació el 1985, va bolcar-se a "connectar el centre amb universitats i acadèmics britànics", recorda. També va presidir el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya del 1995 al 2000, un període que va destinar a aconseguir que els diplomats i els llicenciats estiguessin representats al mateix col·legi. Després de jubilar-se va fundar l'Associació Lectura Fàcil, de la qual és codirectora.

Al llarg de la seva trajectòria, Mayol ha procurat mantenir vius els antecedents de les bibliotecàries dels anys trenta: "Ens van ajudar molt quan acabàvem de sortir de l'escola i no sabíem cap on tirar", afirma. Per això la seva tasca va estar molt lligada a bastir ponts entre el passat i el present, per "no oblidar la tradició bibliotecària" i alhora "incorporar els avenços dels àmbits internacionals més innovadors" de l'època. §

NÚRIA VENTURA

(1950)

Manolo García

Biblioteques en xarxa i noves tecnologies

Quan Núria Ventura va agafar les regnes de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona el 1986 es va trobar que aquests equipaments eren llocs d'estudi per a infants i joves. "Les biblioteques s'havien obert sense planificacions territorials ni requisits mínims i havien crescut de manera irregular pel territori. A més, hi havia una gran falta de recursos i en general els ajuntaments mostraven poc interès per les biblioteques dels seus municipis", assenyala Ventura, que es va haver d'enfrontar a espais "envel·lits, amb pocs llibres i personal desanimat". Ella va treballar per capgirar un model obsolet i aconseguir que les biblioteques tinguessin un paper actiu en cada municipi atrient un públic multidisciplinari.

El seu pas per la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona també va estar lligat a la incorporació de noves tecnologies. "Al principi, el catàleg de cada biblioteca s'elaborava amb fitxes de cartró. Era una feina lenta que comportava molta feina interna i prenia temps als bibliotecaris", recorda. L'aparició de programes informàtics per catalogar els llibres va ser clau per dedicar menys hores al fons, millorar la qualitat del servei i impulsar la dinamització dels espais. Ella guarda un bon record del *feedback* directe d'usuaris i bibliotecaris davant els canvis, que considera un dels elements més valuosos de la professió perquè "proporciona la sensació que la feina que fas és útil". §

Pere Tordera

**PEDRO
BRAVO**
(1959)

Un bibliotecari en un món ple de dones

A Pedro Bravo la vocació se li va despertar mentre feia el servei militar. “A la biblioteca de la caserna vaig descobrir que aquesta professió encaixa amb la meua filosofia de vida”, recorda Bravo, que allà va veure que podia “ajudar la gent a través de la lectura”. Quan va acabar els estudis va trepitjar diversos espais fins que va anar a parar a la Biblioteca Tecla Sala, on des de fa 15 anys s’encarrega de les biblioteques del Barcelonès sud i el Baix Llobregat. Bravo té a les seves mans la gestió d’edificis construïts “sota un concepte modern”. Tot i això, els canvis tecnològics han tingut una incidència directa a l’hora de planificar-los i gestionar-los. “Abans, la joia de la corona era l’espai dedicat als audiovisuals, mentre que ara la gent busca un lloc amb wifi”, admet Bravo.

L’auge tecnològic no ha canviat l’essència de la seva feina. “La nostra tasca consisteix a resoldre neguits i dubtes dels usuaris, i això ens permet fer-los una mica més feliços”, explica. I és que els perfils d’usuari són molt variats, tot i que la professió és majoritàriament femenina. “Quan estudiava, a classe érem tres nois i 32 noies”, reconeix Bravo. Explica també que s’ha acostumat a rebre cartes en què se li adrecen com a “benvolguda companya”. Malgrat tot, afirma que no s’ha sentit sol, perquè més enllà del gènere “l’important en la professió és l’actitud i les ganes de canviar les coses”. §

Tjerk van der Meulen

**BEGONYA
FERRÉ**
(1977)

La impulsora d’un nucli cultural

Bona part de la jornada laboral de la Begonya Ferré consisteix a quadrar horaris i organitzar activitats. I és que, per a ella, treballar entre llibres significa prestar-los i també impulsar propostes perquè tots els habitants de Roquetes tinguin una excusa per anar a la biblioteca. Ferré exerceix des de fa més de 15 anys, malgrat que confessa que no va trobar tot el sentit a la seva feina fins al 2007, quan es va fer càrrec de l’equipament d’aquest petit municipi de les Terres de l’Ebre.

“Des d’aleshores em sento bibliotecària de dalt a baix”, explica Ferré, que defineix la biblioteca com “el cor cultural del poble”. De fet, a la sala polivalent de l’equipament hi conviuen tallers, xerrades i cursos amb públic de totes les edats, i això implica que la bibliotecària estigui constantment en contacte amb els usuaris. “És el que em fa més feliç”, assenyala Ferré, que està convençuda que el motor de la biblioteca és “la seva gent”. Per això, ella defensa que el futur és prometedor si els professionals d’aquests espais “se situen al capdavant dels avenços digitals i són permeables als canvis”, i assegura que “les biblioteques no desapareixeran fins que no desapareguin les persones”. §

Dia del llibre, Barcelona, 1932. Arxiu Nacional de Catalunya

MUSEU NACIONAL
D'ART DE CATALUNYA

GABRIEL CASAS
FOTOGRAFIA I MODERNITAT
1929-1939

22 abril – 30 agost 2015

Exposició coproduïda per

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat
@MuseuNac_Cat

Obra Social "la Caixa"

IANCI
Arxiu Nacional de Catalunya